

Είχε έρθει η ώρα ο Αχιλλέας να πεθάνει. Ο θάνατός του είχε προαναγγελθεί, πριν καν να γεννηθεί. Το γνώριζε η μητέρα του που μάταια προσπάθησε να τον αποτρέψει. Το γνώριζε κι ο ίδιος. Το γνώριζαν οι φίλοι του κι οι εχθροί του. Είχε οριστεί για μετά τον θάνατο του Έκτορα αλλά μετατέθηκε γι' αμέσως μετά τον θάνατο του Μέμνονα. Με το που τον έριξε νεκρό, ο Αχιλλέας θέλησε να τον ξαρματώσει. Η Ηώς τον πήρε μακριά. Ο Αχιλλέας κυνήγησε τους Τρώες κινώντας να πάρει την Τροία κι ας γνώριζε καλά πως δεν του ήταν γραφτό. Οι Τρώες πισωγύρισαν. Τρομαγμένοι, έτρεξαν να χωθούν στην πόλη. Πια, δεν υπήρχαν μεγάλοι ήρωες να τους παρασταθούν. Ο Έκτορας, ο Σαρπηδόνας, η Πενθεσίλεια, ο Μέμνονας και πολλοί άλλοι ήταν νεκροί. Ο Αχιλλέας χίμηξε πίσω τους ακολουθώντας την προδιαγραμμένη πορεία να συναντήσει το αναπότρεπτο. Η μοίρα τού είχε στήσει θανάσιμο καρτέρι μπροστά στις Σκαιές Πύλες.

Εκεί βρισκόταν ο Πάρης με το τόξο και τα βέλη του. Πλάι του, ο θεός Απόλλωνας μόνη έγνοια είχε πως θα ανέβαλε την πτώση της Τροίας. Καθώς είδε τον Αχιλλέα, όρθιο πάνω στο άρμα του, να κυνηγά τους πανικόβλητους Τρώες, είπε στον Πάρη να τον τοξεύσει. Εκείνος έβαλε γοργά ένα βέλος στο τόξο του και το εκτόξευσε εναντίον του Αχιλλέα. Ο Απόλλωνας έδωσε στο βέλος τη σωστή πορεία, ώστε να βρει τον στόχο καιρία. Ο ήρωας χτυπήθηκε κατάστηθα, λέει μια εκδοχή. Στην θνητή φτέρνα από την οποία τον κρατούσε η Θέτιδα, όταν τον βουτούσε στα νερά της Στύγας, λέει άλλη, ενώ μια τρίτη επιμένει πως δεν ήταν ο Πάρης αλλά ο ίδιος ο Απόλλωνας που τον τόξευσε. Ό,τι κι αν έγινε κι όπου κι αν τον βρήκε το βέλος, ο σπουδαιότερος ήρωας των Αχαιών σωριάστηκε νεκρός.

Πάνω από το πτώμα του ήρωα ξέσπασε άγρια μάχη. Ο Αϊαντας του Τελαμώνα προασπιζόταν τον νεκρό. Ο Αινείας ήταν αρχηγός εκείνων που ήθελαν να τον σύρουν στην Τροία. Ο Γλαύκος προσπάθησε να τον πιάσει από το πόδι με ένα λουρί. Ο Αϊαντας τον σκότωσε. Και καθώς η μάχη κορυφωνόταν, ο Δίας έστειλε έναν ανεμοστρόβιλο να διασκορπίσει τους πολεμιστές. Με την κάλυψη του Οδυσσέα, ο Αϊαντας μπόρεσε να φέρει τον νεκρό Αχιλλέα στο αχαϊκό στρατόπεδο. Στην Οδύσσεια (ω 35 κ.ε.), ο Όμηρος βάζει την ψυχή του Αγαμέμνονα, στον Άδη, να διηγείται στην ψυχή του Αχιλλέα, τι έγινε αμέσως μετά (σε μετάφραση Ιάκωβου Πολυλά):

«Πηλειδη, ω μακάριε θεόμορφε Αχιλλέα,

ές την Τροίαν έπεσες, μακράν απ' τ' Άργος, κ' εσφαζόνταν

ήρω**αι**ς Τρώ**αι**ς και Αχαιοί, με πείσμα να σε πάρουν,

και συ 'ς το μέσο, απέραντος νεκρός («μέγας μεγαλωστί»), 'ς την πυκνή σκόνη

κοιτάμενος, τους ιππικούς αγών**αι**ς σου ελησμόνεις.

Εμείς επολεμούσαμεν ο**λή**μερα, και η μάχη

δεν έπαυ', αν ανεμικήν δεν είχε στείλει ο Δίας.

'ς τα πλοί' από τον πόλεμο σ' εφέραμε, 'ς την κλίνη

σ' εθέσαμε, και με χ**λιό** νερό τ' ωραίο σώμα

καθάραμε και μ' αλοιφή* και δάκρυα θερμά χύναν

ολόγυρά σου οι Δαναοί κ' **εκό**ψαν τα μαλλιά των.

Και ως το έμαθε η μητέρα σου, με τ**αι**ς θαλάσσι**αι**ς κόρ**αι**ς

ήλθεν από το πέλαγος, κι ανάκουστη εσηκώθη

βοή 'ς τον πόντο, κ' έφριξαν των Αχαιών τα πλήθη.

Και θα ορμούσαν ν' ανεβούν 'ς τα βαθουλά καράβια,

αλλ' άνδρας τους εκράτησε, πολλών και αρχαίων γνώστης,

ο Νέστορας, οπ' αρεστήν έδιδε εις όλα γνώμη.

Εκείνος τους αγόρευε καλόγνωμα και είπε:

"Αργειοι, Αχαιόπαιδα, μη φεύγετε, σταθήτε*

από το πέλαγος εδώ με ταις θαλάσσιαις κόραις

έρχεται η μάνα το νεκρό παιδί της ν' αγκαλιάσει".

Κ' οι μεγαλόψυχοι Αχαιοί τον άκουσαν κι εμείναν.

Γύρω σου η κόραις στήθηκαν του γέρου της θαλάσσης,

εμοιρολόγαν, και άφθαρτα φορέματα σ' ενδύαν.

Καλόφωνα, με την σειράν, η εννέα Μούσαις όλαις

θρηνολογούσαν* και άδακρυ δεν ήταν μάτι Αργείου*

τόσο η γλυκόφωνη βαθειά τους είχε αγγίξ' η Μούσα.

Κ' ημερονύκτια δεκαεπτά σ' εκλαιάμ' ενωμένοι,

αντάμ' οι αθάνατοι θεοί με τους θνητούς ανθρώπους.

Σε παραδώσαμε 'ς το πυρ, μες τη δεκάτη ογδόη,

Και αρνιά παχειά σου σφάξαμε και βώ δια στριφοπόδα.

Καιόσουν συ μες των θεών τα ενδύματα με πλήθος

μέλι γλυκό και μ' αλοιφή* και γύρω εις την πυρά σου

ήρωες πάμπολλοι Αχαιοί 'ς τα όπλα εταραχθήκαν,

πεζοί και ιππείς* και αλαλαγμοί σηκώθηκαν και κρότοι*

και, αφού του Ηφαιστου σ' έφαγεν η φλόγα, τα λευκά σου

κόκκαλα εμείς, το χάραμμα, συνάξαμε, Αχιλλέα,

‘ς αλοιφή και άδολο κρασί, μέσα ‘ς τον αμφορέα

οπ’ έδωκε η μητέρα σου, του Διονύσου δώρο,

χρυσόν, και φιλοτέχνημα του δοξασμένου Ηφαίστου.

Κει τα λευκά σου κόκκαλα είν’, ένδοξε Αχιλλέα,

με του Πατρόκλου ανάμικτα του προαπεθαμένου,

και του Αντιλόχου χωριστά, ‘πού των συντρόφων όλων,

αφού ‘πεσεν ο Πάτροκλος, εξόχως προτιμούσες.

Κι ολόγυρά τους θαυμαστόν σηκώσαμε και μέγαν

τάφον, ο ιερός στρατός των λογχιστών Αργείων,

εις άκραν άκρης, ‘ς τον πλατύν Ελλήσποντον επάνω,

να τον διακρίνουν φανερά μακρόθε απ’ τα πελάγη

όσοι ζουν σήμερα θνητοί και όσοι κατόπι θα 'λθουν.

Και των θεών εζήτησε η μάννα σου βραβεία

ωραία και τα πρόβαλε 'ς τους πρώτους των Αργείων.

Πολλαίς σου έτυχε να ιδής ταφαίς ανδρών ηρώων,

ως, όταν συμβή θάνατος μεγάλου βασιλέα,

οι νέοι ζώνοντ' άρματα, βραβεία να κερδίσουν*

αλλ' εκείνα θα θαύμαζες εξόχως τα βραβεία,

'που πρόβαλε η αργυρόποδη η Θέτις 'ς την ταφή σου*

ότι πολύ σ' αγάπησαν οι αθάνατοι, Αχιλλέα*

κ' ιδού τώρ', αν και απέθανες, δεν 'χάθη τ' όνομά σου,

κ' αιώνια θα δοξάζεσαι 'ς τα γένη των ανθρώπων...».

Η Οδύσσεια θέλει τον Αχιλλέα θαμμένο στο ακρωτήριο του Ελλησπόντου. Η παράδοση όμως επιμένει ότι η Θέτιδα τον πήρε από την πυρά και τον μετέφερε στο νησί Λευκή, στον Εύξεινο Πόντο. Όσο για τα βραβεία, που η Θέτιδα αθλοθέτησε, τα κέρδισαν ο Αϊαντας, ο Διομήδης, ο Τεύκρος και ο Εύμηλος. Νίκησαν ο πρώτος στη δισκοβολία, ο δεύτερος στον αγώνα δρόμου, ο τρίτος στην τοξοβολία και ο τέταρτος στην ιπποδρομία.

(τελευταία επεξεργασία, 4 Μαρτίου 2022)